

fenhet blef sådan, att hon kunde smycka sig med växter, djur och människor”.

”Kan man väl tro”, tillade någon tid sednare Despréaux, ”att den allvise skaparen skulle prydt himlahvalfvet med denna mängd kroppar af oerhörda storlekar endast för vår ögonfångnad, och för att skaffa oss ett storartadt skådespel? Skulle han hafva skapat dessa otaliga solar, endast för att vårt lilla klots människor skulle kunna betrakta dessa lysande punkter, af hvilka största delen med möda ses eller helt och hållet undgår det obeväpnade ögat? Man skulle ej kunna hysa en sådan åsigt, om man besinnade, att det i naturen gifves en beundransvärd harmoni mellan Guds skapade verk och ändamålen han föresätter sig, och att han i allt hvad han gör har till mål ej blott sin egen ära, utan äfven sina skapade varelsers nytta och njutning. Skulle han således hafva skapat solar, hvilka ända till jorden kunna sända sina strålar, utan att på samma gång hafva skapat världar, som kunde njuta af deras milda inflytelse? Nej: hvar och en af dessa millioner solar följas, likasom vår, af planeter, och vi ana, att det rundt omkring oss gifves en ofantlig mängd världar, tjenande till hemvist för olika klasser af skapade varelser, och befolkade, likasom vår jord, med invånare, som kunna beundra och fira storheten af Guds skapelse”¹⁾.

Se der, hvad filosofer af alla skolor, alla trosbekännelser tro: Montaigne, den enkla mannen med ”det öppna hjertat och det ärliga sinnet”; Kant, de tyska filosofernes fader; Cousin Despréaux, en af den kristna filosofiens representanter, hvars banerförare sådana som de Bonald och de Maistre sedermera blefvo. Vår historiska öfverblick skulle urarta till en ledsam långträdighet, om vi skulle fortfara att

¹⁾ Louis Cousin Despréaux, *les Leçons de la Nature présentées à l'esprit et au coeur*, liv. VIII, *Considerations*. 321 — 325.